

Etkinlikler - Voyvoda Caddesi Toplantıları 2003-2004

19. Yüzyıl Binalarında Günümüz İç Mimarisi

Ali Doruk

Tarihi değerleri olan özgün binalar üzerinde çalışırken, bu binalara eşlik eden yeni binalar tasarlarken veya yeni bir iç mimari uygulamaları, 19. yüzyılı yakalamak, eskiye doğru gidip yeni bir imitasyon yaratmaktansa, tamamen bugünün değerlerini taşıyarak bugünün mimarisine özgü tasarım ve çizimleri taşıyarak 19. yüzyıl mimarisine ve o binalarla yarışmadan, fakat yeni fikirleri eski fikirlerle birleştirip daha yeni ve güncel mimariyi ve iç mimariyi ortaya çıkarmanın çok daha güçlü, çok daha kimlikli olacağına inanıyorum. O binanın bir benzerini yapmanın bir faydası yok; bunu yaptığınız takdirde bir kopya yapmaya çalışıyorsunuz ve bunun o günün günlük çizgisiyle, mimarın kendi içgüdüsel yaratısıyla hiç ilişkisi olmuyor. Tamamen daha önceden olan bir şeyden yola çıkarak bir tasarım yapmaya gidiyorsunuz, bu kez tasarımın gücünü daraltıyorsunuz. Halbuki tasarımın özgün olması ve hiçbir şeyden referans almaması gerekli; zaten işin en zor kısmı da bu.

Tarihi değerleri olan özgün binalar üzerinde çalışırken, bu binalara eşlik eden yeni binalar tasarlarken veya yeni bir iç mimari uygulamaları, 19. yüzyılı yakalamak, eskiye doğru gidip yeni bir imitasyon yaratmaktansa, tamamen bugünün değerlerini taşıyarak bugünün mimarisine özgü tasarım ve çizimleri taşıyarak 19. yüzyıl mimarisine ve o binalarla yarışmadan, fakat yeni fikirleri eski fikirlerle birleştirip daha yeni ve güncel mimariyi ve iç mimariyi ortaya çıkarmanın çok daha güçlü, çok daha kimlikli olacağına inanıyorum. O binanın bir benzerini yapmanın bir faydası yok; bunu yaptığınız takdirde bir kopya yapmaya çalışıyorsunuz ve bunun o günün günlük çizgisiyle, mimarın kendi içgüdüsel yaratısıyla hiç ilişkisi olmuyor. Tamamen daha önceden olan bir şeyden yola çıkarak bir tasarım yapmaya gidiyorsunuz, bu kez tasarımın gücünü daraltıyorsunuz. Halbuki tasarımın özgün olması ve hiçbir şeyden referans almaması gerekli; zaten işin en zor kısmı da bu.

Bir 19. yüzyıl mimarisini günümüzün mimarisine birleştiriyor olmak kolay bir şey değil. Zaten bu ikisini bir araya getirmek ve bu problemi çözebilir olmak iyi mimarlar için hakikaten bir problemdir. Bu problem çözülebildiği zaman çok yol alınabileceğine inanıyorum.

Türkiye'de cesur uygulamalar yapmaya çalıştığımız zaman çok fazla kritik alıyoruz; hem büyüklerimizin hem akademik ustalarımızın çok ciddi kritikleriyle karşılaşırız. Ben bu cesaretin gösterilmesini, ama bunun kontrollü olmasını istiyorum. Onun için bu noktada kritiğin çok önemi var.

Ne yazık ki Türkiye'de gerçek mimari kritik anlamında, günlük kritik yapan insanlar yok. Birtakım dergilerde bazı insanlar örneğin ayda bir yazı yazıyorlar. Oysa Batıda neredeyse her gün şehirdeki binalar hakkında kritikler yayımlanıyor dergilerde ve gazetelerde. Bu girişimlerin de tabii ki bazı kötü yanları olabilir, herkesin her zaman doğru uygulamalar yapması mümkün değil. Ama kritikler mimari akımı oldukça güzel biçimlendiriyorlar ve güzel formlara sokuyorlar; bu, mimarlıkta da iç mimarlıkta da böyle.

Kimi zaman, yıkılmış bir binanın yerine aynıının yapılması talep ediyor. Türkiye'de pek çok müteahhit, "aynısını yap" denilen şeyi, kontrol edilse dahi zaten bozuyor. Yıkılmış bir binanın yerine bire bir aynıının inşa edilmesi mümkün değil. Öncelikle, bugünün materyali ile o günün materyali arasında çok büyük fark var. Ne aynı taşı bulabiliyorsunuz, ne de cam aynı cam; hakikaten çok büyük farklar var. Çok cesaretle olup o binayla ve mimarisine yarışmayacak, sadece binanın kimliğini ön plana çıkaracak, onunla bir bütünlük sağlayacak çok daha güzel yapılar yapılabilir Türkiye'de.

Batıda bunun çok örneği var. Günümüzün modern mimarisi ile 19. ve 18. yüzyıl mimarisini çok güzel ve hakikaten çok güçlü birleştirdiler ve buna devam ediyorlar. Örneğin Norman Foster Londra'da, 1840'ların binaları arasından bir paskalya yumurtası gibi çıkan 42 katlı çok şık çelik bir bina yaptı ve hiçbir olumsuz eleştirisiyle, engelle karşılaşmadı. Türkiye'de de bu tür girişimlere izin verilmesi gerektiğine inanıyorum.

Çok daha uzatılıp genişletilebilecek bu konuyu, bizim yaptığımız bir iç mimari projesini aktararak örneklemek istiyorum. Tepebaşı'nda, Nü Pera binasının içerisinde bir restoran yaptık: Lokanta. Yaptığımız projede kullandığımız materyallerle tamamen eskiyle yeniyi birleştirip çok keyifli bir ortam yarattığımıza inanıyorum.

Bu mekânı oluşturmak bizim için zor bir problemdi. Daha önce bir İngiliz mimar tarafından tasarlanmış, 120 m2 kadar bir restoran burası. İçi tümüyle on sene öncesinin tasarımına göre oluşturulmuş; alçıpanlarla kapatılmış bir mekândı biz işe başladığımızda. Ciddi bir iç mimari projesiydi.

Müşterimizle birlikte projeye başladığımız zaman, önce kabukları soyarak gerektiğini düşündük. Bütün kabukları açtık ve içeriden tuğla duvarlar çıktı. Güzel fikirler ürettik birlikte. Lokanta'nın sahibi, sanat zevki olan, keyifli mekânlardan hoşlanan biri. "O zaman biraz bohem bir yer yaratalım, New York'taki sanat galerilerine benzesin. Bir atmosfer hissedelim" dedi. Bunun üzerine biz binanın kabuğuna katiyen dokunmadan, çelik, ahşap, renkli camlar ve aynaları modern manada kullanarak tasarladık mekânı. Hiçbir şekilde eskisine benzetme kaygısı gütmeyen, birtakım desenler vermeden, malzemeyi "kendisi" olarak kullandık. Binanın kendi nişlerini tuttuk, hiç oynatmadık; bu nişlerin içerisine aynalar kestirdik ve aynaları çerçevesiz, olduğu gibi kullandık. Mekâna derinlik verebilmek için aynaların arkasından ışık verdik. Bu aynalar 120 m2'lik mekânı inanılmaz ölçüde derinleştirdi, büyüttü. Fakat tabii egzajare edip aynaların sayısını çoğaltmadık, tuğlaların arasında bıraktık.

Binanın içindeki kot farklarıyla da katiyen oynamadık; hatta bu kot farklarını mekânı ayarlamak için kullandık. Bu kadar küçük bir mekânda ayarlamak için kot farklarını kullanmak aslında zor bir şeydi; elverişli olmayabilirdi, ama biraz riske girdik ve bir problem çıkmadı sonuçta.

Dış cepheye hiçbir müdahalede bulunmadık. Sadece camın merkezine bir logo koyarak binaya duyduğumuz saygıyı da göstermiş olduk. Amacımız bu fonksiyonu tamamen içeride çözmekti. Tavanları olduğu gibi koruduk ve havalandırma mekanizmasını da kendisi gibi, galveniz kanalları göstererek kullandık; hiçbir çekince duymadık bundan, çünkü bunlar da iç mekânın bir objesiydi, havalandırma kanalları bile bu mekânın parçasıydı bizim için. Üstelik yüksekliğimizi de korumamızı sağladı bu seçim; tavanlardaki hareket bizim için önemliydi.

Barda çok renkli camlar kullandık. Biraz eleştiri aldık bundan dolayı, ama ben yine de kullandığımız malzemenin çok güçlü bir bar yarattığına inanıyorum. Kullandığımız tek bir materyalle barın böyle küçük bir mekânda bu kadar patlaması fena olmadı bence.

Mekândaki sütunlar sonradan yapılmıştı. Bina bir revizyon görmüş; daha önce var olan kolonlar yıktırılmış, binayı sağlamlaştırırken başka bir binadan söküp kolonlar getirilmiş ve atlarına boru monte edilmiş. Enteresan ve güzel çelik kolonlar bunlar, üzerleri işlemeli. Biz bu kolonları boyadık ve direkt kullandık.

Binayı mal sahibinden kiralayıp içerideki insanlara yeniden kiralayan kişi, Teknik Üniversite'den rapor olarak ciddi bir sağlamlaştırma işi yapmış; dolayısıyla mekân statik olarak da sağlamdı.

Ben, kontrol mekanizması doğru işlediği sürece Türkiye'de ve daha özeldde İstanbul'da cesur projelerin desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Anlatacaklarım bu kadar. Teşekkür ederim.